

A. D.

APHORISMI PHILOSOPHICI,

Quos,

CONSENT. AMPLISS. FACULT. PHILOS.
IN REG. ACAD. ABOËNSI,

SUB PRÆSIDIO

VIRI, MAXIME REVERENDI atq; CELEBERRIMI,

Dn. Doct. CAROLI
MESTERTON,

Log. & METAPH. PROFESS. REG. & Ord.

NEC NON

Fac. Philos. h. c. DECAN. Max. Spec.

Publico examini submittit

JOHANNES BUURMAN,

OSTROBOTNÆSIS.

DIE XIII. JUN. ANNI MDCCCLXIII.

A B O E

Impressit JOH. CHRISTOPH. FRENCKELL.

CONVENTUS IMPERIALIS FESTIVITATI PHILIPPI
VI REX SPANIAE
APHORISMUS I.

Inter Puffendorfium & Valentini Alberti
sine ullo fructu, ni fallor, agitata est
controversia: Utrum lex naturalis ex cor-
rupta an vero ex integra natura hominis de-
ducenda sit. Valentinus Alberti integrum ho-
minis naturam fundamentum juris naturae es-
se adstruere adnitebatur & simul Puffendor-
fio vitio vertebat, quod jus naturae ex na-
tura hominis corrupta eliciendum contende-
bat. Sed si dicendum, quod res est, utrum-
que a veritate errasse existimaverimus, nam
quemadmodum communiter fieri solet, ut
Charybdin evitantes incident in Scyllam; ita
& in hac controversia decidenda res se-
se habuit. Quod ne gratis dictum videatur,
paucis-

paucissimis demonstratum ibimus. Ratio hu-
mana sibi relicta naturam hominis integrum
in specie ignorat. Hoc quidem rationem
Humanam, attributis Divinis accurata lance
evolutis, facilissime deprehendere posse non
negamus, quod homo in prima creatione a
DEO sit conditus perfectus & integer; sed
quibus in rebus imprimis illa perfectio &
integritas constituerit, solam rationis sphæram
multis ascendere paralangis quivis, nisi u-
trisque appire voluerit oculis, haud diffi-
cultur videt. Præterea licet status integrita-
tis rationi innotesceret, exinde tamen omni-
a præcepta legis naturæ, quæ jam obtinent
& ad conservationem nostram necessario re-
quiruntur, deduci non possent. Nam va-
riæ jam sunt leges naturæ hypotheticæ, quæ
ex certis institutis, quæ, statu corrupto in-
troducto, inter mortales necessitate exigente
vigere inceperunt; quippe quæ malitiam
mortaliū præsupponunt. Quod vicissim at-
tinget statum corruptum, nec hunc esse fun-
damenntum juris naturalis putaverimus; nam
præterquam quod rationem fugiat ipse mo-
dus,

dus, quo corruptio hominibus sit contra-
 cta, iusti naturae tanto minus ex corruptio-
 ne naturae humanae sua deducere potest præ-
 cepta, quanto certius constat hominem in
 quodcumque statu vel in integro vel cor-
 rupto vivat, semper legi naturali esse ob-
 noxium, ejusque obstringi propositionibus;
 quod non fieret si sola corrupta natura es-
 set, fundamentum legis nostræ. Hinc Joh.
 Jac. Lehmannus in notis ad Puffend. de Of-
 ficio Hominis & Civis, dixit: Si ex corru-
 pta natura velimus leges derivare, quasnam
 dabit voluptuosus, ambitiosus & avarus?
 His præstructis proprius ad ipsam rem ex-
 pediendam animum advertamus nostrum.
 Natura nostra sola non est adæquatum prin-
 cipium cognoscendi omnia officia, quæ lex
 naturæ nobis injungit; nam fundamentum
 officiorum DEO præstandorum in perfectissi-
 ma DEI deprehenditur natura, quam non
 solum naturæ nostræ consideratione, verum
 etiam totam omnium rerum naturam earum-
 demque fines perlustrando evolvere pos-
 sumus. Lex præterea naturalis, in toto suo

sub

A

com-

55

complexu considerata, nobis voluntatem Di-
vinam de omnibus actionibus nostris liberis,
ad ejus nutum attemperandis, manifestat &
quid a nobis circa rerum usum exigat vo-
luntas Divina, vivide proponit; sed quis,
nisi talpa cæcior fuerit, contendere poterit,
hanc scilicet voluntatem Divinam non ex a-
liarum rerum natura & finibus, sed ex sola
humana, sive integra sive corrupta, nobis
innotescere natura. Hæc qui sanæ, mentis
scrutinio ponderaverit, facillimo deprehen-
det negotio omnium rerum naturam & fi-
nes, non vero nostram tantum esse funda-
mentum legis naturæ. Dato diximus consi-
lio, naturam & fines rerum, nam licet sola
natura humana per lapsum primorum pa-
rentum sit corrupta, fines tamen Divini nul-
lam admittant corruptionem sed semper ean-
dem habent perfectionem; quippe qui non
ex corruptione sed ex intentionibus Divinis
dependent; adeo ut res se adhuc uno eo-
demque habeat modo cum finibus Divinitus
per humanam naturam intentis, ac cum fi-
nibus Divinis in aliarum rerum, quæ mo-

ralem corruptionem subire non potuerunt,
natura delitescentibus.

APHORISM. II.

Quemadmodum in plerisque cæteris, ita
& in determinandis speciebus legis contro-
versiarum, vario animorum motu inter eruditos
agitatae, in puram abiverunt logomachiam.
Nam illa, quæ hac in re exstiterunt, sen-
tentiarum divertia, facillime evanuissent,
modo notionem legis genericam distincte e-
volvissent; quia ut ex Logicis constat, notio
generis semper ad notionem speciei comple-
tam constituendam requiritur. Alii, ut ad
ipsam rem animum advertamus nostrum,
tres legis species, scilicet præceptivam, pro-
hibitivam & permissivam statuebant; Alii ve-
ro duas tantum nimirum præceptivam &
prohibitivam dari adserebant legem; legem
autem permissivam nullam esse legem con-
tendebant, de qua sententia quid sentiendum
sit, paucissimis perstringemus. Lex est Nor-
ma ab imperante lata riteque promulgata,
qua imperans omnes obligat subdi-

8) 7 (8

tos ad committendum illud, quod normæ huic latæ convenit & omittendam illud, quod illi repugnat. Hinc vel nobis non monentibus hanc legis notionem in duos tantum abire ramos, hoc est in præceptas & prohibitas res, in quibus notio legis semper vim obligandi infert; leges vero, quas permissivas vocant Moralistæ; nullam subditis injungunt obligationem, quia actionem suscipiendam nec, ceu committendum, præcipiunt, nec ceu omittendum prohibent, sed utrumque in libertate subditorum relinquunt; quippe lex permissiva, vi definitionis, est, quæ dat jus agendi & non agendi, sine ulla ad agendum vel non agendum obligatio-
ne seu determinatione. Unde sine ulla diffi-
culty patere existimaverimus legem permis-
sivam non esse legem proprie sic dictam. Ast illi, qui contrariæ savent sententiae, singunt
hanc legem permissivam eo respectu esse quo-
que obligatoriam, quod alium, ne impedimento sit illi, cui lex hæc concessit jus a-
gendi & non agendi, obligat. Sed quum
lex proprie dicta, actiones agentis liberas
deter-

determinare debeat, a se ipso hoc evanescit
seu corruit propugnaculum; præterquam quod
omnis lex constet ex parte definitiva & vin-
dicativa, quarum neutra in lege permissiva
datur; nam ut actionis susceptionem & o-
missionem in libertate agentis relinquit, ita
nec premiis nec poenis illum, qui hac lege
frui potest, adficit, ut cætera taceamus.

APHOR. III.

Qui entis compositi naturam atque in-
dolem penitus examinaverit, & insimul no-
tionem cogitationis evolverit genuinam, quin
facile deprehendat cogitationem ejusmodi es-
se prædicatum, quod essentiæ entis compo-
siti e diametro repugnat. Nam omnes actio-
nes entis compositi per motum absolvuntur,
ut Metaphysici apodicticis demonstratum i-
verunt rationibus. Sed cogitationes, quæ
attentionem reflexionem & plurium idearum
comparisonem inferunt, per motum fieri ne-
queunt. Posito enim hoc, diversis motibus
diversæ excitarentur ideæ, quæ omnes in
com-

comparatione uni exhiberentur i particulae in
motu per diversas illas ideas collocatae. Hæc
itaque particula entis compositi, quæ plures
easdemque diversas inter se compararet i-
deas, diversos simul admireret motus, quod
per principium contradictionis non est possibile.

APHOR. IV.

Qui omnia genera possibilia omnesque
species possibles existere putant, argumenta,
quibus hanc suam thesin stabilire volunt, e-
jus indolis esse putaverimus, ut rite exami-
nata in purum abeant sumum, qui, a quo-
vis penetrari potest. Existimant enim hunc
mundum non esse perfectissimum atque opti-
mum reliquorum mundorum, qui plura ge-
nera & plures species admitterent, quam
præsens hic mundus, quem præ cæteris o-
mnibus unice optimum putant; quia quod-
vis genus possibile & quamvis speciem pos-
sibilem, si existeret, mundo majorem addere
perfectionem, quam si non existeret hario-
lantur. Sed plurima exempla sunt, quæ hunc

B

argu-

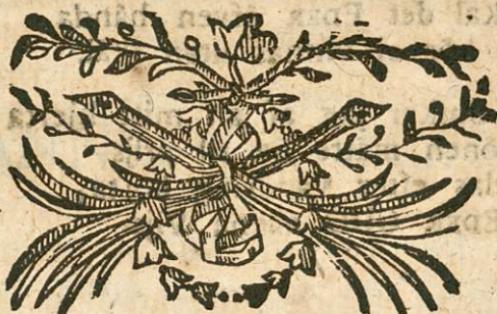
argumentandi modum, esse falsissimum ostendunt. Nam si quemadmodum in horologio quodam plures rotæ forent possibles, sed quum plures ejuusmodi rotæ ad mechanismum horologii & ad indicandas horas non sint necessariæ, possibles illæ rotæ perfectionem horologii non augerent; ita & res sese habet cum pluribus illis generibus & speciebus possibilibus, quorum non-existentia nihil quidquam perfectioni mundi detrahunt, nec eorum existentia ad eandem augendam quidquam conferunt. Mundus enim est medium quoddam ad fines Divinitus intentos consequendos sufficientissimum, hinc qui nulla alia genera & species præter illa, quæ jam in præsenti existunt mundo, esse possibilia autumant, debent demonstrare, pauciora genera atque pauciores species, quam quæ possibilia sunt, non sufficere ad fines Divinos obtinendos; alioquin illæ ipsæ perfectiones, quibus hæc possibilia mundum accumulare ponuntur, forent supervacaneæ, hoc est, nullæ; quippe quæ ad fines impetrando non essent necessariæ, sed sine ratione suffi-

sufficiente illæ realitates medio competenter
& adjectæ forent, quod oppido absurdum test.

APHOR. V.

Sententiam illorum, qui existimant juramenta novam inferre obligationem quoad partem in logomachiam abire unusquisque vel parum ad rem attendens haud difficile intelligere potest; quia haud raro motivum cum ipsa obligatione confundunt; illud juramenta inferunt, non vero hanc, alioquin juramenta ad res illicitas præstandas obstringerent homines.

TANTUM.

LIBERIA ALCEMIRI

FÅGNE-BETYG,

Herr Auctoren och Respondenten,
Förstlingen af sit Snille-foster til allmänhetenes
granskning öfverlämnade.

När en sin Vän i Vishets grader

Ser klifva up til Pindi högd,

Då bör vist Vännen vara glader,

Och önska Honom ymnig frögd.

Han söker ju dermed sin lycka,

Och endast tänker uppå dygd,

Hvarmed Han ingen vil fötrycka,

Som strafvar efter Årans bygd.

Skynder derför at snart fullända

Alt det som länder til ERT väl,

Så skal det EDER åfven hånda,

Som bör ej vinnas utan skål.

Det önskar jag af alt mitt hjerta

At lönen måtte ERT til prijs

Utdelas efter vandring koita,

Af EDER GUD allena Vijs.

ELIAS ALCENIUS.